

Сьогодні в Україні нарізала потреба у виробленні системи заходів розвитку принципу транспарентності, оскільки органи публічної влади, що співпрацюють з інститутами громадянського суспільства, істотно підвищують результативність своєї діяльності. Тому основними механізмами покращення розвитку цього принципу мають стати наступні:

1. підвищення інформованості населення про діяльність органів державної влади за допомогою вилучення зі службового користування документів і матеріалів, які призначені для широкого користування, але фактично є закритими;

2. детальне та широкомасштабне висвітлення фактів зловживання в органах державної влади; привернення уваги ЗМІ до роботи органів державної влади (сприяння ЗМІ щодо конструктивного висвітлення роботи органів державної влади та при підготовці аналітичних матеріалів);

3. створення довідкових видань, які висвітлюють права громадян у сфері взаємодії з органами державної влади; підготовка та видання органами державної влади публічних звітів про свою діяльність, що, з одного боку, слугувало б підвищенню інформованості громадськості, а з іншого – було б критерієм визначення рейтингу довіри;

4. вироблення методології та практики висвітлення діяльності органів державної влади з метою підвищення їх відкритості за допомогою формування доступної для всіх бажаних інформації, що дозволить знизити суб'єктивізм прийнятих ними рішень;

5. визначення рейтингу довіри до органів державної влади за критерієм відкритості, що тим самим має сприяти забезпеченню прозорості її діяльності [4].

Виходячи із цього, органи державної влади мають спрямовувати свою діяльність у напрямку реального забезпечення різних способів доступу громадян та організацій до відповідної інформації. Запровадження таких дій дозволить підвищити рівень інформованості громадськості про діяльність органів державної влади, а відтак – сприятиме їх транспарентності.

Отже, проаналізувавши вищезазначене, необхідно вказати, що транспарентність влади є невід'ємним атрибутом сучасної демократичної держави, адже саме вона дозволяє формувати такі відносини, за яких громадяни повноцінно реалізують своє конституційне право отримати інформацію про діяльність органів публічної влади, про вироблення ними публічно-владних рішень, здійснювати контроль за діяльністю органів державної влади та місцевого самоврядування. Тому подальші комплексні дослідження цієї проблематики є необхідними.

Список використаних джерел:

1. Наливайко Л. Транспарентність публічної влади: вітчизняний і зарубіжний досвід/ Л.Наливайко, О.Чепік-Трегубенко //Право України. – 2015. - №6. – С.148-156

2. Транспарентність влади в контексті європейської інтеграції України [Електронний ресурс] : консп. лекц. до короткотерм. семін. в системі підвищення кваліфікації кадрів /уклад. : Е. А. Афонін, О. В. Суший. — К. : НАДУ, 2010. — 48 с. — Режим доступу : <http://lib.rada.gov.ua/static/about/text/transparentnist.pdf>.

3. Андрійчук Т. Принцип прозорості комунікації органів державної влади з населенням: понятійно-концептуальне бачення / Т. Андрійчук // Вісник книжкової палати[Електронний ресурс]. — 2009. — № 4. — Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua/portal>

4. Ярошенко В. Транспарентність та відкритість влади як механізми становлення інституту демократичної громадянськості/ В.Ярошенко // Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили. Сер.: Політологія. – 2012. – Т.182, Вип.170. – С. 85-91.

Приватний нотаріус Харківського міського нотаріального органу, ад'юнкт кафедри цивільного права і процесу НАВС

ДИСПАША ЯК ПІДСТАВА СТЯГЕННЯ ЗАБОРГОВАНOSTІ ЗА ВИКОНАВЧИМ НАПИСОМ НОТАРІУСА

З поміж існуючих форм захисту порушених цивільних прав, законодавець окремо виділяє нотаріальну форму. Відповідно до ст. 18 Цивільного кодексу України нотаріус здійснює захист цивільних прав шляхом вчинення виконавчого напису на борговому документі у випадках і в порядку, встановлених законом. Зокрема, однією із підстав вчинення виконавчого напису виступає наявність заборгованості за диспашею.

Диспаша – це документ, який містить розрахунок по розподілу загальної аварії на морському судні. Як можна побачити з наведеного визначення, передумовою складання диспаші є виникнення загальної аварії, внаслідок якої судно та майно, яке знаходилося на ньому, потерпають збитків.

Відповідно до ст. 288 Кодексу торговельного мореплавства України (далі за текстом – КТМ України) наявність загальної аварії встановлюється і розрахунок по її розподілу (диспаша) складається за заявою заінтересованих осіб диспашерами. Таким чином, законодавство передбачає наявність спеціального суб'єкта, до компетенції якого входить складання диспаші – диспашера.

У літературі диспашером визнається експерт, що володіє спеціальними знаннями та досвідом у галузі морського права, який професійно займається діяльністю по встановленню наявності ознак загальної аварії, розрахунку розміру загальної аварії, визначення вартості майна, залученого до загального морського підприємства, складання розрахунку розподілення загальної аварії між учасниками морського підприємства (диспаші) [1, с. 20].

Як відмічає А.О. Шашорін функція диспашера як раз і полягає у тому, щоб визначити, чи є в цій конкретній ситуації загальна аварія, чи немає, та які саме витрати стосуються загальної аварії, а які – до приватної. Особа, що подає заяву про розподіл загальної аварії та складання диспаші (а ним, як правило, є судновласник), лише надає всі матеріали, які вона вважає необхідними й, уже від диспашера, як від особи, яка володіє спеціальними знаннями, залежить встановлення наявності чи відсутності загальної аварії та визнання чи невизнання конкретних витрат загальноаварійними[2, с. 49].

При цьому Л.І. Кормич та С.С. Кузнєцов підкреслюють необхідність мати на увазі, що в цій ситуації мова йде про функції диспашера на першій стадії процесу, який прийнято називати «диспашерним провадженням». Сторона, яка потребує розподілу загальної аварії, зобов'язана довести, що заявлені нею збитки чи витрати дійсно повинні бути визнані загальною аварією[3, с. 97]. Тягар такого доказування безпосередньо передбачений ст. 289 КТМ України.

Результатом так званого «диспашерного провадження» і стає диспаша, наявність якої створює підстави для стягнення розміру збитків через інструмент виконавчого напису нотаріуса. Відповідно до п. 6 Переліку документів, за якими стягнення заборгованості провадиться у безспірному порядку на підставі виконавчих написів нотаріусів, затверджену Постановою Кабінету Міністрів № 1172 від 29 червня 1999 року, для одержання виконавчого напису стягувач подає нотаріусу такі документи:

- а) диспаша;
- б) довідка диспашера про те, що диспаша не скасована і не змінена судом.

Останній документ має важливе значення в контексті забезпечення безспірності вимог стягувача. Законодавство, у ст. 291 КТМ України закріплює можливість заінтересованих осіб оспорити диспашу в судовому порядку протягом шести місяців з дня одержання диспаші з обов'язковим сповіщенням про це диспашера шляхом надіслання йому копії позовної заяви. У випадку, якщо диспаша не була оскаржена у шестимісячний строк або залишена судом у силі – диспашер видає про це довідку.

Досліджуючи вказану підставу для вчинення виконавчого напису, на наш погляд, не зайвим буде звернути увагу на низку проблем регулятивного характеру, які можуть мати місце у правозастосовній практиці.

По-перше, як відмічає С.Я. Фурса, вітчизняним законодавством не врегульовані

питання про те, якими документами може підтверджуватись статус диспашера, форма і зміст диспаші, форма довідки про те, що диспаша не скасована і не змінена судом. Про неврегульованість діяльності диспашерів на території України свідчить і той факт, що центральним органом виконавчої влади в галузі транспорту не встановлено розмір і порядок справляння збору за складання диспаші, як передбачено ст. 290 КТМ України[4, с. 747-748].

По-друге, на чому також акцентується увага у літературі, нормальне функціонування механізму стягнення за диспашею у нотаріальному порядку є можливим лише, якщо всі зацікавлені особи знаходяться на території України. У випадку, якщо яка-небудь із сторін знаходиться за кордоном, ситуація ускладнюється, адже виконавчий напис нотаріуса, на відміну від рішення судових органів, не визнається в іноземних державах. Тому питання про порядок виконання української диспаші за кордоном залежатиме від статусу диспаші в конкретній країні, де потрібне виконання [5, с. 111-112].

Урахування наведених проблем на законодавчому рівні у майбутньому, на нашу думку, тільки сприятиме нормалізації механізму захисту порушених прав стягувачів за диспашею.

Список використаних джерел:

1. Овчинникова Е.А. Особенности посреднической деятельности в страховании // Экономический журнал. 2008. № 15. С. 17-22.
2. Шашорин А.А. Институт общей аварии в Кодексе внутреннего водного транспорта // Морское право: научные записки. СПб., 2004. С. 30-60.
3. Кузнецов С.С., Кормич Л.И. Правовые основы деятельности диспашера // Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр. / Одеська нац. юрид. акад. Одеса :Юрид. л-ра, 2006. Вип. 28. С. 96-100.
4. Теорія нотаріального процесу: науково-практичний посібник / За заг. ред. С. Я. Фурси. К.: Алерта; Центр учбової літератури, 2012. 920 с.
5. Шемонаев, В.Ю. Правові аспекти складання та виконання загальноаварійної диспаші в Україні в сучасних умовах // Університетські наукові записки. – 2005. – №1-2. – С. 109-112.

Здобувач кафедри цивільного права і процесу
НАВС

Стопченко Катерина Олександрівна

ОСОБИ, ЯКІ БЕРУТЬ УЧАСТЬ У СПРАВАХ ПРО ОСПОРИЮВАННЯ БАТЬКІВСТВА ТА МАТЕРИНСТВА

Одним із найважливіших інститутів цивільного судочинства є інститут осіб, які беруть участь у справі.

В юридичній літературі зазначається, що термін «особи, які беруть участь у справі» застосовується для позначення групи учасників процесу, юридично заінтересованих у справі і, як наслідок, наділених комплексом процесуальних прав, що дають їм можливість впливати на рух цивільного процесу. Відтак застосування відповідного терміна звільняє від необхідності при формулюванні прав та обов'язків учасників цивільного процесу на різних його стадіях щоразу перелічувати їх суб'єктів [1, с. 136].

Необхідно звернути увагу на те, що справи про оспориювання батьківства та материнства розглядаються в порядку позовного провадження. Виходячи з цього, відповідно до частин 1, 3 ст. 26 ЦПК України особами, які беруть участь у таких справах є: сторони, треті особи, представники сторін та третіх осіб, а також органи та особи, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб.

Законом до сторін віднесено позивача та відповідача, якими можуть бути фізичні та юридичні особи, а також держава.

Загальноприйнятим у науковій доктрині є визначення позивача як особи, на захист порушених, невизнаних, оспориюваних прав, свобод та інтересів якої відкривається провадження у справі. Інтерес позивача у справі має матеріально-правовий характер, оскільки він безумовно заінтересований у позитивному вирішенні спору на його користь, що